

10.9.2018

Valvojan ohje

Tässä ohjeessa kuvataan digitaalisen ylioppilaskokeen järjestäminen ja reagointi mahdollisiin koetilanteen aikana ilmeneviin teknisiin ongelmiin. Jos koetilanteessa havaitaan jokin muu kuin tässä ohjeessa kuvattu tekninen ongelma, tulee lukion ottaa yhteyttä Ylioppilastutkintolautakuntaan.

Ennen ensimmäistä tutkintopäivää: Koetilan järjestelyt ja testaus

- Lukio on rakentanut tutkintoverkon YTL:n määräysten ja ohjeiden¹ mukaisesti. Lukio voi halutessaan testata verkon toiminnan esimerkiksi YTL:n katastrofiharjoituskokeella² tai kuormasimulaatiolla³. Jos lukiolla on lupa langattoman tutkintoverkon käyttöön digitaalisessa ylioppilaskokeessa, lukio on tehnyt lupapäätöksessä määritellyt tarkastukset.
- Lukio on varautunut käynnistämään koetilan palvelimen joko USB-muistilta tai virtuaalikoneena.
- Lukio voi käyttää YTL:n toimittamia kokelaan koneen USB-muisteja koejärjestelmän testaamisessa. Kokelaat eivät saa käsitellä digitaalisessa ylioppilaskokeessa käytettäviä USB-muisteja tai olla samassa tilassa niiden kanssa. Mahdollisissa kokelaiden kanssa tehtävissä harjoituksissa on käytettävä Abitti-kurssikoejärjestelmän kanssa käytettäviä USB-muisteja.

Virtuaalisten palvelimien käytössä huomioon otettavia asioita:

- Rehtori on ladannut ylioppilaskokeissa käytettävän virtuaalisen palvelimen asetustiedoston tutkintopalvelusta (koe.ylioppilastutkinto.fi).
- Koetilan palvelimen ja varapalvelimen virtuaalikoneet on päivitetty asetustiedoston avulla ylioppilaskokeessa käytettävään versioon.
- Koetilan palvelimen ja varapalvelimien levyjen synkronointiaika on mitattu. Ajan on oltava alle 60 minuuttia.
- Palvelimen suorituskyky on varmistettu YTL:n kuormasimulaatiolla³.
- YTL:n lähettämien poikkeustilanteissa käytettävien koetilan palvelimen USB-muistien sijainti on valvojien tiedossa.
- Koetilan palvelimen virtuaalikone varmuuskopioidaan tutkinnon jokaisen viikon päätteeksi. Varmuuskopio vie useita gigatavuja ja sen voi ottaa palvelinkoneen kovalevylle tai erilliselle medialle.

¹ Ks. Ylioppilastutkintolautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet, liite 1: Koetilan tekniset järjestelyt

² Katastrofiharjoitus (koetiedosto, purkukoodi ja avainlukulista) löytyy YTL:n verkkosivuilta <https://www.ylioppilastutkinto.fi> > Ylioppilastutkinto > Digitaalinen ylioppilastutkinto

³ Kuormasimulaatio löytyy YTL:n verkkosivuilta (<https://www.ylioppilastutkinto.fi>) > Ylioppilastutkinto > Digitaalinen ylioppilastutkinto)

10.9.2018

USB-muistilta käynnistettävien palvelimien käytössä huomion otettavia asioita:

- Lukio on varannut jokaiselle koetilan palvelimelle ja varapalvelimelle USB-muistin.
- Samoja koetilan palvelimen USB-muisteja voi käyttää useana eri koepäivänä saman tutkintokerran aikana. On huomattava, että sellaista USB-muistia, jota on kerran käytetty koetilan palvelimen käynnistämiseen, ei voi enää käyttää koetilan varapalvelimen käynnistämiseen.
- YTL toimittaa kaksi ylimääräistä koetilan palvelimen USB-muistia, joilla lukio voi halutessaan kokeilla palvelimen ja varapalvelimen käynnistystä ennen tutkintopäivää.
- Lukio voi halutessaan varmistaa palvelimen suorituskyvyn YTL:n kuormasimulaatiolla⁴.

Viimeistään klo 8.00: Palvelimet käynnistetään ja koetehtävät ladataan

- Jokaiseen koetilaan on tulostettu tämä ohje.
- Lukio on käynnistänyt koetilan palvelimen ja varapalvelimen. Koetilan varapalvelimen vaatima salasana löytyy koetilan palvelimen näytöltä. Koetilan palvelimen ja varapalvelimen synkronointi voi kestää jopa 60 minuuttia. Kokeen valmisteluja voi jatkaa, vaikka synkronointi on kesken.

Valvojan näytön ja koetilan varapalvelimen salasana: [Näytä salasana](#)

Syötä koetilan varapalvelimen salasana

Salasana löytyy koetilan palvelimelta Kokeen lataus ja koesuoritusten siirto -näkyvästä.

[Kirjautu sisään](#)

Valvojan näytön ja koetilan varapalvelimen salasana: **quenelle odysseia suuhaara marenki** [Piilota salasana](#)

- Lukio on ladannut koetilan palvelimelle koetehtävät, jotka rehtori on hyvissä ajoin ennen koepäivää ladannut USB-muistille YTL:n tutkintopalvelusta. Kokeen lataaminen USB-muistilta palvelimelle voi kestää useita minuutteja. Koejärjestelmä pyytää kokeen purkukoodia, mutta sitä ei vielä tässä vaiheessa syötetä koejärjestelmään. Purkukoodi on lukiolle lähetetyssä suljetussa kirjekuoressa, joka avataan vasta koetilaisuuden alussa.

⁴ Kuormasimulaatio löytyy YTL:n verkkosivuilta (<https://www.ylioppilastutkinto.fi> > Ylioppilastutkinto > Digitaalinen ylioppilastutkinto)

10.9.2018

Koetettävien lataus ja koesuoritusten siirto

Kiinnitä koetettävät sisältävä USB-muisti palvelimeen ja klikkaa "Tuo uudet koetettävät".

Tuo uudet koetettävät

Syötä koetettävien purkukoodi:

Peruuta OK

Palvelinten käynnistämisen lisäksi tehdään seuraavat järjestelyt:

- Jos kokelaat tekevät kokeen lukion koneilla, lukio asettaa koneet valmiiksi kokelaiden istumapaikoille.
- Jokaisessa koetilassa on yksi lukion kopioima koepöytäkirja kutakin kokelaiden tunnistamiseen osallistuvaa valvojaa kohden. Koetilassa olevia pöytäkirjakopioita käytetään kokelaiden tunnistamiseen. Koetilaisuuteen liittyvät merkinnät tehdään vain varsinaiseen pöytäkirjaan, joka palautetaan YTL:ään.
- Lukio on jakanut kokelaiden istumapaikoille kokelaan koneen käynnistämiseen tarkoitettut, YTL:n toimittamat USB-muistit ja lukion tunnuksin merkityt koepapereita luonnoksia varten⁵.
- Lukio varaa koetilaan YTL:n ohjeiden mukaisen määrän varakoneita, joiden tiedetään käynnistyvän kokelaan koneen USB-muistilta, sekä varakuulokkeita, joiden tiedetään toimivan varakoneissa ja joilla on tehty äänitesti. Varakoneissa on lukion laatimat ohjeet, joiden avulla kokeen valvoja voi tarvittaessa käynnistää koneet. Lukio on sijoittanut varakoneet oman suunnitelmansa mukaisesti esim. kokelaiden varapaikoille ja liittänyt ne tutkinto- ja sähköverkkoihin. Valvojien on hyvä tiedostaa, että jos varakoneet on käynnistetty valmiiksi, ne näkyvät koetilan palvelimella yläreunan Tietokoneita koeverkossa -lukumäärässä.

Lukio voi harkintansa mukaan käynnistää tutkintoverkkoon valvojien koneita kokelaiden tilan seuraamiseksi tai ylimääräisiä kokelaiden koneita, jos valvojat haluavat tutustua koetettaviin koetilaisuuden aikana.

- Lukio on käynnistänyt mahdolliset valvojien koneet. Valvojan kone käynnistetään valvojan koneen USB-muistilta. Valvojan koneen vaatima salasana löytyy koetilan palvelimen näytöltä. Salasana on sama kuin varapalvelimen käynnistämässä käytetty.
- Valvojilla on mahdollisuus katsoa koetettavia kokeen aikana. Tätä varten lukiot voivat käynnistää tutkintoverkkoon ylimääräisiä kokelaan koneita. Valvojien tulee

⁵ Ylioppilastutkintolautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet, 1.4.1

10.9.2018

kirjautua koneille omalla henkilötunnuksellaan ja syöttää nimeksi "Testi Opettaja". Yhdellä kokelaan koneella tutkintoverkkoa kohden voidaan käyttää kirjautumiseen henkilötunnusta "010101-0101". Muita keksittyjä henkilötunnuksia ei saa käyttää. Jokaisella koneella on käytettävä eri henkilötunnusta. Koetehtäviä ei voi katsoa valvojan koneelta. On kuitenkin tärkeää muistaa, että kokeen valvojan tulee keskittyä kokelaiden ja heidän näyttöjensä valvomiseen.

Noiin klo 8.15–8.30: Kokelaat saapuvat ja käynnistävät tietokoneensa

Tämän ja edellisen vaiheen ajoituksessa on otettava huomioon tietokoneiden käynnistykseen ja kokelaiden tunnistamiseen kuluva aika. Lukio antaa omille kokelailleen tarkemmat ohjeet aikatauluista.

Tässä vaiheessa koetilassa voi olla vielä kokelaiden ja valvojien lisäksi esim. tietotekniikkatukihenkilöitä, jotka voivat avustaa kokelaita tietokoneiden käynnistämässä ja äänien kuulumiseen liittyvissä ongelmissa. Kaikkia tilassa olevia henkilöitä koskevat Ylioppilastutkintolautakunnan yleisten määräysten ja ohjeiden kohdat 2.3.5 (Valvojat) ja 2.3.6 (Esteellisyys ja koejärjestelmän käyttöoikeudet).

- Kokelaat saapuvat koetilaan.
- Kokelaat liittävät omat tietokoneensa sähkö- ja tutkintoverkkoihin sekä käynnistävät tietokoneensa YTL:n toimittamalta, aiemmin pöydälle jaetulta USB-muistilta.
- Kokelaat tekevät äänitestin, joka käynnistyy automaattisesti, kun kone on käynnistetty USB-muistilta.

Noiin klo 8.30–8.50: Purkukoodi syötetään ja kokelaat tunnistetaan

- Muut kuin kokeen valvomiseen osallistuvat henkilöt poistuvat salista. Jos esim. tietotekniikkatukihenkilön halutaan pysyvän salissa kokeen aikana, on rehtorin varmistettava, että hän tuntee valvojan tehtävät, määräykset ja vastuut. Silloin tukihenkilö tulkitaan YTL:n yleisten määräysten ja ohjeiden mukaiseksi valvojaksi.
- Rehtori, valvoja ja kokelas toteavat purkukoodin ja avainlukulistat sisältävän kuoren olevan avaamaton.
- Rehtori avaa kuoren ja luovuttaa purkukoodin sekä avainlukulistat valvojalle.
- Rehtori tai valvoja syöttää purkukoodin koetilan palvelimelle.

Syötä koetehtävien purkukoodi:

- Kokelaat syöttävät koejärjestelmään etu- ja sukunimensä sekä henkilötunnuksensa ja valitsevat suorittamansa kokeen.
- Valvojat tunnistavat kokelaat avainlukulistojen ja koepöytäkirjojen avulla. Valvojat

10.9.2018

myös varmistavat, että kokelaat ovat valinneet oikean kokeen ja kieliversion. Tämä vaihe vie yhdeltä valvojalta noin 10 minuuttia 25 kokelasta kohden.

Kokelaiden tunnistamisella varmistetaan, että koevastaukset tallentuvat oikeaan kokelaan identiteetillä. Tunnistamista varten kokelailla on mukanaan henkilötodistus. Jos valvojat voivat luotettavasti tunnistaa kokelaat, voidaan henkilöllisyys tarkistaa ilman kokelaan henkilötodistusta. Tätä varten koepöytäkirjasta on tehtävä kopio jokaista tunnistamiseen osallistuvaa valvojaa varten. Valvojan on varmistettava tästä listasta, että kokelas on syöttänyt koejärjestelmään henkilötunnuksen oikein ja valinnut oikean koeversion. Jos kokelas on syöttänyt väärät tiedot, tietokone käynnistetään uudelleen.

Kun valvoja on tarkistanut kokelaan henkilöllisyyden ja kokelaan koejärjestelmään syöttämän henkilötunnuksen sekä varmistanut, että kokelas on valinnut oikean kokeen, hän kertoo kokelaalle avainlukulistalta koejärjestelmän pyytämät koodit. Valvoja varmistaa kokelaan näytöltä, että kokelas syöttää valvojan sanelemat koodit.

Henkilöllisyyden tarkistamisen jälkeen opiskelijat jäävät odottamaan kokeen alkamista. Kokelaan valitseman kokeen nimi näkyy näytöllä. Jos kokelas havaitsee valinneensa väärän kokeen, hän ottaa yhteyttä valvojaan. Koe vaihdetaan käynnistämällä tietokone uudelleen.

Klo 9.00: Koe alkaa

- Koetilassa on vain kokelaita ja valvojia.
- Kun kaikkien kokelaiden tietokoneet on käynnistetty ja kokelaat on tunnistettu, valvoja aloittaa kokeen napsauttamalla koetilan palvelimelta Aloita koe -painiketta. Aloitusaika kirjataan koepöytäkirjaan.

Tuo uudet koetehtävät Uusien koetehtävien lataaminen poistaa edelliset koesuoritukset.

Koetehtävät [Kokeiden aloitus ja valvonta >](#)

Kokeiden valvonta

Aloita koe

Myöhästyneiden kokelaiden kohdalla noudatetaan YTL:n määräysten mukaisia käytäntöjä. Valvoja tunnistaa myöhästyneet, kokeeseen hyväksytyt kokelaat normaalisti.

Koejärjestelmä ei mittaa koeaikaa, se on edelleen valvojien tehtävä.

Valvojan tehtävänä on valvoa kokelaita. Valvoja voi liikkua koetilassa, kunhan liikkuminen ei häiritse koetilannetta. Jokaisen kokelaan näytön on oltava jatkuvasti yhden tai useamman valvojan nähtävillä. Kokelaiden näyttöjen valvomisen lisäksi valvojat voivat seurata kokeen etenemistä koetilan palvelimelta tai valvojan koneen näytöltä, joilta nähdään myös

10.9.2018

mahdolliset ongelmatilanteet.

Valvojat reagoivat teknisiin häiriöihin tämän ohjeen kappaleen ”Ohjeita ongelmatilanteisiin” mukaisesti. Valvoja kirjaa koepöytäkirjaan mahdolliset ongelmatilanteet ja miten ne ratkaistiin.

Kokelaan poistuessa klo 12.00–17.00

Kokelas lopettaa kokeen suorittamisen kokeen lopussa olevasta Päätä koe -painikkeesta.

Kokelaan poistuessa valvoja varmistaa, että:

- kokelas palauttaa kaikki käyttämänsä luonnospaperit. Luonnoksissa tulee olla kokelaan nimi⁶. Luonnoksia käsitellään kuten paperikokeessa.
- kokelas palauttaa koneensa käynnistämiseen käyttämänsä USB-muistin. Kokeen tietoturvan kannalta on erittäin tärkeää, että yhtään YTL:n toimittamaa USB-muistia ei kulkeudu kokelaiden mukana koetilan ulkopuolelle.

Kokelaan henkilöllisyys tarkistetaan myös kokelaan poistuessa, jotta voidaan varmistaa, että hänen palauttamissaan luonnoksissa on oikea nimi. Poistumisaika kirjataan koepöytäkirjaan.

Noin klo 15.00–17.00: Koeaika päättyy

Valvoja tarkistaa kokeen aloitusajan sekä kokelaille mahdollisten ongelmatilanteiden selvittämisestä ja muista syistä myönnetty lisäajat. Koe päättyy, kun koeaikaa on kulunut kuusi tuntia, lukuun ottamatta niitä kokelaita, joille on myönnetty lisäaikaa. Koeajan päätyttyä tai viimeisen kokelaan poistuttua valvoja tekee seuraavat toimenpiteet tässä järjestyksessä:

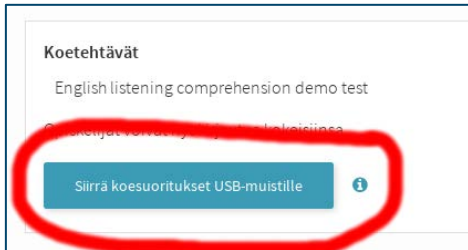
- Sammuttaa mahdolliset valvojen koneet ja koetehtävien katsomiseen käytetyt koneet.
- Sammuttaa koetilan varapalvelimen.
- Tallettaa kokelaiden koesuoritukset USB-muistille.

⁶ Ks. Ylioppilastutkintolautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet, 1.4.1.

10.9.2018

- Sammuttaa koetilan palvelimen.
- Varmistaa, että koetilan palvelimen ja varapalvelimen käynnistämiseen käytetyt USB-muistit säilytetään siten, että koetilan palvelimessa käytettyjä USB-muisteja käytetään uudelleen seuraavina koepäivinä nimenomaan koetilan palvelimen käynnistämiseen. Vastaavasti varapalvelimessa käytettyjä USB-muisteja käytetään nimenomaan varapalvelimien käynnistämiseen. Lukio ei saa tehdä USB-muisteihin merkintöjä tai esim. kiinnittää tarroja. Kokelaiden koneiden USB-muisteja voidaan myös käyttää uudelleen saman tutkintokerran koepäivinä.
- Toimittaa kokelaiden koesuoritukset sisältävät USB-muistit sekä muut kokeessa käytetyt USB-muistit rehtorille. Kaikki USB-muistit säilytetään YTL:n määräysten mukaisesti⁷.

Ulkopuolisilta estetään pääsy koetilaan, kunnes tekniikka on purettu.

Kokeen jälkeen klo 15.00–18.00: Koesuoritusten siirtäminen tutkintopalveluun

- Lukion rehtori kirjautuu YTL:n tutkintopalveluun. Rehtori siirtää opiskelijoiden koesuoritukset sisältävän tiedoston valvojan antamalta USB-muistilta YTL:n tutkintopalveluun. Rehtori saa järjestelmästä kuittauksen, että koesuoritukset on siirretty tutkintopalveluun (ks. oheinen esimerkki).

⁷ Ks. Ylioppilastutkintolautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet, 2.3.2.

10.9.2018

KOETEHTÄVÄT KOESUORITUKSET OPETTAJAT

Koesuoritukset

Kokeen päätyttyä tallenna koesuoritukset koetilan palvelimelta tavalliselle USB-muistille. Kiinnitä USB-muisti omaan koneeseesi ja klikkaa "Tuo koesuoritukset".

[Tuo koesuoritukset](#)

Tuodut koesuoritukset:

Huom! 10 kokelaan ilmoittautumistiedot puuttuvat, kokelaiden suoritukset ovat kuitenkin tallissa YTL:n palvelussa. YTL selvittää ilmoittautumistiedot ja toimittaa suoritukset kyseisten kokelaiden kouluihin arvoiteltaviksi.

Lappeenrannan lukio:	
FI - Saksa (lyhyt oppimäärä)	27
Alavuden aikuislukio:	
FI - Saksa (lyhyt oppimäärä)	5

[Sulje](#)

- Lukion rehtori syöttää/päivittää valmistavaan arvosteluun osallistuvien opettajien henkilötunnukset YTL:n tutkintopalvelussa.
- YTL julkaisee hyvän vastauksen piirteet verkkosivuillaan⁸. Valmistavaan arvosteluun osallistuvat opettajat näkevät digitaalisten kokeiden koetehtävät ja aineistot YTL:n tutkintopalvelussa. YTL ei julkaise koetehtäviä ja aineistoja verkkosivuillaan. Koetehtävien ja aineistojen tulostaminen ja siirtäminen YTL:n verkkopalvelun ulkopuolelle on kielletty. Kokelaiden suoritusten tulostaminen ja kopioiminen on myös kielletty⁹.
- Opettajat voivat aloittaa valmistavan arvostelun. Ohjeet valmistavan arvostelun suorittamiseen löytyvät YTL:n verkkosivuilta.
- Opettajat näkevät kokelaan suorituksen ja omat muistiinpanonsa tutkintopalvelussa kunnes mahdollinen tarkistusarvostelu on valmis ja tutkintokerran tulokset ovat lopullisia.

Tutkinnon jokaisen viikon jälkeen ja tutkintokauden lopussa (virtuaaliset palvelimet)

Virtuaalinen koetilan palvelin varmuuskopioidaan tutkinnon jokaisen viikon päätyttyä sekä vielä kerran kaikkien tutkintopäivien (ts. tutkintokerran) jälkeen. Koetilan varapalvelinta ei

⁸ <https://www.ylioppilastutkinto.fi>

⁹ Ks. Ylioppilastutkintolautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet, 1.5.3.

10.9.2018

varmuuskopioida. Varmuuskopiointi on helpointa tehdä lautakunnan tähän tarkoitukseen laatimalla Naksu-ohjelmalla¹⁰. Yksi varmuuskopio vie tilaa useita gigatavuja. Varmuuskopiot säilytetään palvelinkoneella tai erillisellä muistivälineellä (USB-muisti tai kovalevy), kuitenkin aina lukitussa tilassa.

Ylioppilastutkinnon järjestämiseen käytetyt palvelimet voidaan ottaa muuhun käyttöön (esim. Abitti-kokeiden järjestämiseen) heti tutkintokauden viimeisen varmuuskopion ottamisen jälkeen.

Varmuuskopioita tulee säilyttää siihen saakka, että tutkinnon tulokset ovat kyseisen tutkintokerran osalta lopullisia.

¹⁰ Ks. YTL:n verkkosivut (<https://www.ylioppilastutkinto.fi> > Ylioppilastutkinto > Digitaalinen ylioppilastutkinto > Tikuton koetilan palvelin - Asennusohjeet).

10.9.2018

Ohjeita ongelmatilanteisiin

Alla on lueteltu yleisimmät ongelmatilanteet ja annettu ohjeet niiden ratkaisemiseksi. Kokelaan neuvominen tietokoneen käytössä kokeen aikana on kielletty lukuun ottamatta alla mainittuja erityistapauksia. Jos valvoja tai rehtori arvioi, että jonkin ongelman selvittäminen häiritsee kaikkien kokelaiden työskentelyä kohtuuttomasti, hän voi keskeyttää kokeen suorittamisen ongelman selvittämisen ajaksi. Tällöin keskeytykseen kulunut aika hyvitetään kokelaille. Epäselvissä tapauksissa tulee ottaa yhteyttä YTL:ään.

Äänitesti tai kokeessa olevat äänet eivät kuulu

Jos äänet eivät kuulu, voi äänitestin sulkea ja avata uudestaan. Äänitestin saa esiin napsauttamalla näytön oikeassa ylänurkassa olevaa kuulokekuvaketta. Tarvittaessa koneen voi joutua käynnistämään uudelleen. Myös kuulokkeet voi vaihtaa ja tarvittaessa käytetään koulun varakonetta ja -kuulokkeita.

Valvoja voi neuvoa kokelasta äänilaitteiden valintaan tai äänenvoimakkuuden säätämiseen liittyvissä asioissa kokeen aikana.

Äänenvoimakkuuden säätäminen kokeen aikana

Kokeen aikana äänenvoimakkuutta voi säätää äänitestillä. Äänitestin saa esiin napsauttamalla näytön oikeassa ylänurkassa olevaa kuulokekuvaketta.

Valvoja voi neuvoa kokelasta äänenvoimakkuuden säätämisessä kokeen aikana.

Äänite ei kuulu (toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen koe)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen kokeissa kokelas voi kuunnella kunkin äänitteen vain yhden kerran. Jos kokelas ei kuule äänitettä teknisen syyn vuoksi, on ensin varmistettava äänen kuuluminen äänitestillä. Tämän jälkeen valvoja palauttaa äänitteen kuultavaksi koetilan palvelimelta. Äänite käynnistetään uudelleen kokelaan nimen kohdalta sarakkeesta ”Viimeksi kuunneltu äänite”. Tämän jälkeen kokelaan on päivitettävä oma koenäkömängsä palvelimen näytöllä olevan ohjeen mukaisesti.

Valvoja voi neuvoa kokelasta äänenvoimakkuuden säätämisessä ja koenäkömängän päivittämisessä.

Kokelas poistuu hetkeksi paikaltaan

Jos kokelas poistuu paikaltaan esimerkiksi vessaan, hän kytkee näytönsäästäjän päälle napsauttamalla koejärjestelmän yläreunassa näkyvää lukon kuvaa. Näytönsäästäjää käytettäessä ei kokelasta tarvitse tunnistaa uudelleen. Valvojen tehtävänä on valvoa, etteivät muut kokelaat koske poistuneen kokelaan koneeseen tällä välin.

Valvoja voi neuvoa kokelasta näytönsäästäjän käynnistämisessä kokeen aikana.

10.9.2018

Kokelas jatkaa jo aloitettua suoritusta

Jos kokelaan kone on jouduttu käynnistämään uudelleen ja/tai kokelas jatkaa kokeen suorittamista varakoneella, täytyy hänen kirjautua uudestaan koejärjestelmään. Uudelleen kirjaututtaessa valvoja tunnistaa kokelaan avainlukulistaa käyttäen. Koejärjestelmä tunnistaa kokelaan henkilötunnuksen perusteella ja kokelas voi jatkaa työskentelyään siitä, mihin vastaaminen jäi.

Kokelas siirtyy varakoneelle

Jos kokelas ei voi jatkaa kokeen suorittamista omalla koneellaan, annetaan hänen käyttöönsä koulun varakone lisälaitteineen. Kokelaan oman koneen sammuttaminen tapahtuu seuraavasti:

- Kokelas tallentaa erillisten ohjelmien (esim. tekstinkäsittely, piirtäminen, laskimet) avoimet dokumentit tiedostoiksi.
- Kokelas sulkee koetehtävät ja -aineistot sisältävät selainikkunat.
- Valvoja tarkastaa valvojan koneen näytöltä, että kokelaan tiedostot ovat tallentuneet. Jos valvojan näyttö ilmoittaa virheestä kokelaan tiedostojen varmuuskopioinnissa, on valvojen otettava yhteyttä YTL:ään.
- Kokelas sammuttaa koneensa näytön oikeasta ylänurkasta tai painamalla pitkään tietokoneensa virtapainiketta.

Valvoja käynnistää varakoneen, jos sitä ei ole käynnistetty jo ennen kokeen alkua. Kokelas voidaan myös siirtää varapaikalle. Mikäli kyse ei ole tietoliikennehäiriöstä ja koneen vaihtamisesta ei aiheudu häiriötä, voi kokelas jatkaa varakoneella työskentelyä omalta paikaltaan.

Kokelaan koesuoritusten ja tiedostojen tulisi palautua heti henkilöllisyyden tunnistamisen jälkeen. Jos näin ei tapahdu, on valvojen otettava yhteyttä YTL:ään. Kokelaalle hyvitetään koneen vaihtamiseen kulunut aika.

Kokelas on kadottanut koetehtävät

Jos kokelas on kadottanut koenäkökymän, toimitaan seuraavasti:

- 1) Kokelas sulkee kaikki avoimet ikkunat napsauttamalla ikkunan oikeassa ylänurkassa olevaa X-painiketta.
- 2) Jos sovellus (esim. LibreOffice) kysyy, tallennetaanko tiedosto, se tallennetaan.
- 3) Siirrytään seuraavaan ikkunaan painamalla Alt-Tab.
- 4) Vaiheita 1-3 toistetaan, kunnes ikkunoita ei enää ole.
- 5) Avataan selain, jossa koenäkökymä on: Sovellukset > Selain.

Kokelaalle ei hyvitetä asian selvittämiseen kulunutta aikaa. Valvoja voi neuvoa kokelasta ikkunoiden sulkemisessa, dokumenttien tallentamisessa ja koenäkökymän uudelleenavaamisessa.

10.9.2018

Kokelas on kadottanut vastauksia

Kokelasta kielletään välittömästi koskemasta tietokoneeseen. Valvoja ottaa yhteyttä YTL:ään.

Valvoja voi neuvoa kokelasta vain YTL:n ohjeiden mukaisesti.

Kokelaan koneen USB-muisti irtoaa

Kokelaan koneen näytölle tulee ilmoitus USB-tikun irtoamisesta. Valvoja neuvoo kokelasta tekemään näin:

- 1) Kokelas sammuttaa koneensa. Tässä vaiheessa kone voi vaatia virtapainikkeen painamista pitkään (5-10 sekunnin ajan).
- 2) Kokelas irrottaa USB-muistin koneesta ja liittää se koneeseen takaisin. Jos mahdollista, käytetään toista USB-liitäntää.
- 3) Kokelas käynnistää koneen uudelleen.
- 4) Kokelas syöttää henkilötietonsa ja valitsee kokeen, jonka jälkeen valvoja tarkastaa hänen henkilöllisyytensä kuten kokeen alussa.

Jos tilanne toistuu saman kokelaan kohdalla, kokelas siirretään varakoneelle ja koneen käynnistämiseen tarkoitettu USB-muisti vaihdetaan.

Kokelaan kone käynnistyy kokeen aikana uudelleen

Jos kokelaan kone käynnistyy uudelleen, saattaa kyseessä olla vilppiyritys tai tekninen vika. Valvojan harkinnan mukaan kokelas jatkaa kokeen suorittamista joko omalla koneellaan tai varakoneella.

Jos uudelleenkäynnistymisiä tapahtuu kokeen aikana enemmän kuin yksi, kokelas siirretään varakoneelle. Jos uudelleenkäynnistymiset jatkuvat, valvojan tulee ottaa yhteyttä YTL:ään.

Häiriö kokelaan teknisessä valvonnassa

Tämä ilmoitus valvojan näytöllä tarkoittaa, että kokelaan koneessa ajettavat tekniset valvontaohjelmistot eivät toimi. Pahimmillaan ilmoitus voi olla merkki siitä, että kokelas estää teknisen valvonnan vilpin peittelemiseksi.

Jos valvojan näytölle tulee jonkun kokelaan kohdalle tällainen ilmoitus, on valvojan välittömästi otettava yhteyttä YTL:ään lisäohjeiden saamiseksi. Ilmoitus tai siihen liittyvä yhteydenotto ei saa missään tapauksessa tulla kokelaiden tietoon.

Ilmoituksia voi tulla koepäivän aikana useita. Jokaisesta ilmoituksesta on otettava yhteyttä YTL:ään. YTL antaa ohjeet jatkotoimenpiteistä tapauskohtaisesti.

Kokelaan verkkoyhteys katkeaa

Koejärjestelmä ilmoittaa kokelaalle ja valvojalle, jos yhteys koetilan palvelimelle katkeaa. Kaikki kokelaan siihen mennessä laittamat vastaukset ovat tallentuneet. Työskentely ei voi

10.9.2018

jatkua ennen yhteyden palaamista. Tarkista, että verkkokaapeli on huolellisesti kiinnitetty kokelaan koneeseen ja kytkimeen.

- Jos kokelaalla on avoimia dokumentteja erillisissä sovelluksissa (esim. tekstinkäsittely, piirtäminen, laskimet), hänen tulee tallentaa ne tiedostoiksi. Kone on siirrettävä toiseen verkkoliitintään esimerkiksi varapaikalle, jotta tiedostot voivat varmuuskopioitua koetilan palvelimelle. Tarvittaessa otetaan yhteyttä YTL:ään.
- Jos kokelaalla ei ole avoimia dokumentteja erillisissä sovelluksissa, kokelaan kone käynnistetään uudelleen.

Jos ongelma toistuu, kokelas siirretään varakoneelle.

Useiden kokelaiden yhteys koetilan palvelimelle katkeaa

Jos yhteys koetilan palvelimelle katkeaa samanaikaisesti kaikilta kokelailta, tarkistetaan ensin koetilan palvelimen verkkokaapelin liitäntä. Jos kaapeli on kiinnitetty palvelimeen, jatketaan ongelman selvittämistä kohdan ”Koetilan palvelimen toimintahäiriö” mukaisesti.

Valvojan tulee ottaa yhteyttä YTL:ään heti vian ilmetyä tai viimeistään korjaustoimenpiteiden jälkeen.

Koetilan palvelimen toimintahäiriö

Koetilan palvelimen toimintahäiriöt ilmenevät kaikkien kokelaiden havaitsemina ongelmina. Jos yhteys koetilan varapalvelimelle on toiminut normaalisti ennen toimintahäiriötä, toimitaan seuraavasti:

- 1) Valvoja ilmoittaa kokelaille viasta ja kirjaa kellonajan koepöytäkirjaan.
- 2) Valvoja ottaa yhteyttä YTL:ään mahdollisia lisäohjeita varten. Samalla varmistetaan lupa kokeen jatkamiseen palvelimen ja varapalvelimen synkronoinnin aikana.
- 3) Valvoja sammuttaa sekä koetilan palvelimen että koetilan varapalvelimen näytön oikeasta ylänurkasta.
- 4) Valvoja käynnistää koetilan varapalvelimen koetilan palvelimeksi.
- 5) Jos YTL:ltä on saatu lupa, kokelaat voivat jatkaa kokeen suorittamista normaalisti.
- 6) Jos kyseessä on USB-muistilta käynnistetty palvelin, selvitetään, löytyykö lukiosta uusi tietokone koetilan varapalvelimeksi. Käynnistetään uusi varapalvelin käyttämättömältä palvelimen USB-muistilta. Jos kyseessä on virtuaalinen palvelin, noudatetaan YTL:ltä saatuja ohjeita.
- 7) Kokelaille annetaan lupa jatkaa koetta vasta kun tiedot koetilan palvelimelta on synkronoitu varapalvelimelle. Koetta voi jatkaa aikaisemmin vain jos YTL on antanut siihen luvan.

Vian korjaukseen käytetty aika merkitään koepöytäkirjaan ja hyvitetään kokelaille.

10.9.2018

Koetilan varapalvelimen toimintahäiriö

Koetilan varapalvelimen toimintahäiriö ilmenee koetilan palvelimella ja/tai koetilan varapalvelimella. Kokelaat voivat jatkaa kokeen suorittamista normaalisti, jos YTL antaa siihen luvan. Tarkistetaan ensin koetilan varapalvelimen verkkoyhteys.

Jos kyseessä on virtuaalinen varapalvelin, valvoja ottaa yhteyttä YTL:ään lisäohjeita varten heti vian ilmetyä.

Jos kyseessä on USB-muistilta käynnistetty varapalvelin, yritetään käynnistää varapalvelin uudelleen ensin samalta USB-muistilta ja jos tämä ei auta, sen jälkeen käyttämättömältä koetilan palvelimen USB-muistilta. Jos nämä yritykset eivät korjaa tilannetta, selvitetään, löytyykö lukiosta uusi tietokone koetilan varapalvelimeksi. Uusi varapalvelin käynnistetään käyttämättömältä palvelimen USB-muistilta. Valvojan tulee ottaa yhteyttä YTL:ään heti vian ilmetyä tai viimeistään korjaustoimenpiteiden jälkeen.

Jos kokelaiden työskentely on keskeytetty, keskeytykseen kulunut aika merkitään koepöytäkirjaan ja hyvitetään kokelaille.

Sähköt katkeavat koko rakennuksesta

Jos sähköt katkeavat koko rakennuksesta, voidaan koetta jatkaa akkuvarmistuksen avulla. Viiden minuutin sähkökatkon jälkeen kokelaita pyydetään tallettamaan tiedostonsa (esim. LibreOffice, Geogebra) ja sammuttamaan koneensa näytön oikeasta ylänurkasta. Valvojat seuraavat verkkoon liitettyjen koneiden määrää valvojan näytön yläreunasta. Kun kaikki koneet ovat poistuneet tutkintoverkosta, valvoja sammuttaa ensin koetilan palvelimen ja sen jälkeen koetilan varapalvelimen.

Sähköjen palauduttua valvoja käynnistää koetilan palvelimen ja varapalvelimen. Tämän jälkeen kokelaita pyydetään käynnistämään koneensa. Kokelaat kirjoittavat henkilötietonsa ja valvojat tunnistavat heidän henkilöllisyytensä kuten kokeen alussa. Kokelaat saavat jatkaa kokeen suorittamista valvojan luvalla vasta kun kaikki kokelaat on tunnistettu. Kokelaille hyvitetään sähkökatkoksen selvittämiseen kulunut aika.

Valvojan tulee ottaa yhteyttä YTL:ään heti vian ilmetyä tai viimeistään korjaustoimenpiteiden jälkeen.